

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 402/2025-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíťa (sudca spravodajca) a sudcov Libora Duľu a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ]
[REDAKOVANÉ] zastúpenej JUDr. Ivan Spišiak – advokát s.r.o., Nad plážou 7, Banská Bystrica, proti postupu Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 16C/92/2011 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 16C/92/2011 **bo lo p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **2 000 eur**, ktoré **j e** jej Okresný súd Banská Bystrica **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Banská Bystrica **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **524,34 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky, skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia

1. Uznesením č. k. IV. ÚS 402/2025-18 zo 7. augusta 2025 prijal ústavný súd na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť, ktorou sa sťažovateľka domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 16C/92/2011 a žiada, aby jej ústavný súd priznal finančné zadosťučinenie 2 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že 21. júna 2011 bola okresnému súdu doručená žaloba o určenie priebehu hranice a o určenie vlastníckeho práva k pozemkom špecifikovaným v žalobe, pričom sťažovateľka vystupuje v napadnutom konaní v procesnom postavení žalovanej v 1. rade. Prvý rozsudok okresného súdu z 11. septembra 2019 bol zrušený rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici z 31. augusta 2021. Druhý rozsudok okresného súdu z 3. novembra 2023 bol na základe odvolania žalobcov uznesením krajského súdu sp. zn. 13Co/28/2024 zo 17. apríla 2025 potvrdený v časti, v ktorej okresný súd zastavil konanie proti žalovaným 2 a 3, a vo zvyšných častiach bol rozsudok zrušený a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Napadnuté konanie tak nebolo do dňa podania ústavnej sťažnosti právoplatne skončené.

3. Ústavný súd na základe skoršej ústavnej sťažnosti sťažovateľky nálezom č. k. III. ÚS 74/2020-46 z 8. septembra 2020 (právoplatným 28. septembra 2020, pozn.) vyslovil, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a priznal jej finančné zadosťučinenie 1 500 eur a náhradu trov konania.

4. Podstata sťažnostnej argumentácie spočíva v tvrdenom porušení označených práv sťažovateľky zbytočnými prietáhmi okresného súdu, ktorý v napadnutom konaní ani po vydaní spomínaného nálezu právoplatne nerozhodol. Napadnuté konanie trvá tak neobyčajne dlho, že už len na základe jeho posúdenia ako celku ho je možné považovať za nezlučiteľné s imperatívom stanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy. Postup okresného súdu je poznačený výraznými prvkami neefektívnosti, ktoré v ústavnej sťažnosti detailne špecifikovala. Väčšina úkonov súdu neprispela k účinnému hospodárnemu vyriešeniu veci, no výsledkom neefektívneho konania sú neuveriteľné náklady za právne služby na oboch stranách sporu a rozhodnutie vo veci samej je stále v nedohľadne.

II.

Vyjadrenie okresného súdu

5. Predseda okresného súdu zrekapituloval doterajší priebeh napadnutého konania a, nadväzujúc na to, poukázal na skutočnosť, že porušenie práva na prerokovanie danej veci už bolo konštatované predsedom súdu i ústavným súdom na základe predchádzajúcich sťažností. Podľa jeho názoru od posledného rozhodnutia súdu vo veci samej z 3. novembra 2023 okresný súd konal bez prietáhov a vec je pod jeho pravidelným dohľadom. Posúdenie vzniku a intenzity porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov necháva na úvahe ústavného súdu.

6. Ústavný súd nepovažoval za účelné vyzývať sťažovateľku na zaujatie stanoviska k vyjadreniu, keďže jeho obsah nevedol k pochybnostiam o potrebe vyhovieť ústavnej sťažnosti v jej esenciálnej podstate (porušenie označených práv).

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením označených práv podľa ústavy a dohovoru je založená na nekonaní, resp. neefektívnej činnosti okresného súdu v období po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 74/2020, teda od 28. septembra 2020.

8. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej

len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

9. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov účastníkom súdneho konania zakladá povinnosť súdu aj sudcu na také organizovanie práce, aby sa toto právo objektívne realizovalo. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník (strana sporu) obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

10. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

11. Z hľadiska právnej a faktickej zložitosti veci ústavný súd poukazuje na svoje závery uvedené v predošlom náleze sp. zn. III. ÚS 74/2020, ktoré sú plne aplikovateľné aj pri rozhodovaní o aktuálnej ústavnej sťažnosti.

12. Ústavný súd posúdil aj správanie sťažovateľky v rozhodnom období, teda v období od 28. septembra 2020, a konštatuje, že jej správanie, resp. procesná aktivita nemali v uvedenom období osobitný vplyv na celkovú dĺžku napadnutého konania.

13. V súvislosti s postupom okresného súdu v rozhodnom období ústavný súd konštatuje, že už samotná skutočnosť, že vec nebola právoplatne skončená ani po viac ako štrnástich rokoch od podania žaloby a po takmer piatich rokoch od právoplatnosti predošlého nálezu ústavného súdu, nie je zlučiteľná s obsahom práv, ktorých porušenie sťažovateľka namieta vo svojej ústavnej sťažnosti, a je dostačujúca na opätovné vyslovenie ich porušenia. Ústavný súd v postupe okresného súdu v rozhodnom období zaznamenal existenciu zbytočných prietáhov, ktoré boli spôsobené jeho nečinnosťou, ako aj výraznými prvkami neefektívnej činnosti. Polročné ničím neodôvodnené obdobie súvislej nečinnosti okresného súdu ústavný súd zaznamenal v období od 4. októbra 2021,

keď bol okresnému súdu vrátený súdny spis spolu s prvým zrušujúcim uznesením krajského súdu, až do 1. apríla 2022, keď okresný súd vyzval strany sporu na vyjadrenie. Po doručení vyjadrení okresný súd 19. decembra 2022 nariadil vo veci pojednávanie, ktoré sa uskutočnilo 26. apríla 2023. Následne sa uskutočnili ešte dve ďalšie pojednávania 13. septembra 2023 a 3. novembra 2023, na ktorom bol vyhlásený v poradí druhý rozsudok okresného súdu. Proti rozsudku podali žalobcovia odvolanie 23. januára 2024. Okresný súd predložil súdny spis krajskému súdu 18. marca 2024.

14. Ústavný súd nemôže opomenúť existenciu druhého zrušujúceho rozhodnutia krajského súdu zo 17. apríla 2025, ktoré je vzhľadom na jeho obsah výrazným indikátorom neefektívnosti v postupe okresného súdu, ktorý mal za následok porušenie označených práv zbytočnými priet'ahmi zo strany súdu. Vzhľadom na uvedené argument predsedu okresného súdu, ktorý mechanicky poukazoval na obdobie, keď bol spis mimo dispozičnej sféry okresného súdu, nemôže obstáť. Práve neefektívny postup okresného súdu mal vplyv na aktuálnu dĺžku súdneho konania, keďže okresný súd je povinný v zmysle právnych záverov krajského súdu zvrátiť svoj nesprávny procesný postup, ktorý vyústil do vydania ostatného meritórneho rozhodnutia. Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že vo veci je naplánované najbližšie pojednávanie na 6. október 2025.

15. S poukazom na celkovú dĺžku napadnutého konania poznamenanú nečinnosťou, ako aj nedostatočne efektívnou činnosťou okresného súdu ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd ani po vydaní nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 74/2020-46 z 8. septembra 2020 nepostupoval v intenciách čo najrýchlejšieho a efektívneho prerokovania a ukončenia sporu. Ústavný súd preto dospel k záveru, že postupom okresného súdu v uvedenom období bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

IV.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

16. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020). Ústavný súd konštatuje, že v uvedenej veci prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Ústavný súd považoval v okolnostiach danej veci za primerané priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie v požadovanej výške, teda vo výške 2 000 eur, ktoré jej je okresný súd povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

V.

Trovy konania

17. Ústavný súd podľa § 73 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uložil okresnému súdu povinnosť nahradiť sťažovateľke trovy konania, ktorých výšku sťažovateľka vyčíslila sumou 524,34 eur. Ústavný súd preskúmal vyúčtovanie trov podľa advokátskej tarify. Aktuálna výška tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby pri zastupovaní

pred ústavným súdom je 1/4 výpočtového základu (§ 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov), čo predstavuje za jeden úkon právnej služby 371 eur (bez režijného paušálu a bez dane z pridanej hodnoty). Tarifná odmena za dva úkony právnej služby a režijný paušál je 771,68 eur. Sťažovateľkou uplatnený nárok na náhradu trov neprekračuje tarifnú odmenu, preto jej ústavný súd viazaný návrhom priznal trovy v uplatnenej výške 524,34 eur, ktorú je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. septembra 2025

Ladislav Duditš
predseda senátu